

AKSIOLOGIK DIDAKTIKA NUQTAI NAZARIDAN INGLIZ TILI O‘QITUVCHILARIDA MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Axmedova Dildora Abdiraxim qizi

*Namangan davlat pedagogika Institute, Xorijiy tillar kafedrası
O‘qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqola bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini aksiologik yondashuv asosida rivojlantirishning didaktik imkoniyatlarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda kognitiv, affektiv va konativ komponentlar orqali madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish metodlari tahlil qilinadi. Web-quest va interaktiv darslar orqali til elementlari va madaniyatni integratsiyalashning samaradorligi ko‘rsatildi. Tadqiqot natijalari bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining lingvistik, madaniy va kommunikativ kompetensiyalarini mustahkamlashda amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so‘zlar: madaniyatlararo muloqot, kompetensiya, aksiologik yondashuv, ingliz tili o‘qituvchisi, Web-quest, didaktik strategiyalar.

Аннотация. Статья посвящена изучению дидактических возможностей развития межкультурной коммуникационной компетенции будущих преподавателей английского языка на основе аксиологического подхода. Исследуются методы формирования компетенции через когнитивные, аффективные и конативные компоненты. Эффективность интеграции языковых элементов и культуры показана на примере Web-quest и интерактивных занятий. Результаты исследования предоставляют практические рекомендации для укрепления лингвистических, культурных и коммуникативных компетенций будущих преподавателей английского языка.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, компетенция, аксиологический подход, преподаватель английского языка, Web-quest, дидактические стратегии.

Abstract. This article investigates the didactic opportunities for developing intercultural communication competence of future English language teachers based on an axiological approach. Methods of competence formation through cognitive, affective, and conative components are analyzed. The effectiveness of integrating linguistic elements and culture is demonstrated through Web-quest and interactive lessons. The study results provide practical recommendations for strengthening future English teachers’ linguistic, cultural, and communicative competencies.

Keywords: intercultural communication, competence, axiological approach, English language teacher, Web-quest, didactic strategies.

Kirish (introduction). Zamonaviy globalizatsiya sharoitida ingliz tili o‘qituvchilarining madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini shakllantirish dolzarb masala hisoblanadi. Madaniyatlararo kompetensiya (MMK) talabalarda boshqa madaniyat vakillari bilan samarali muloqot qilish, ularning qadriyatlarini hurmat qilish va to‘g‘ri munosabatda bo‘lish qobiliyatini rivojlantiradi (Byram, 1997; Lewis, 2006).

Ushbu tadqiqotning maqsadi — bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining MMKni aksiologik yondashuv asosida rivojlantirishning didaktik strategiyalarini aniqlash va ularni ta‘lim jarayonida samarali qo‘llash imkoniyatlarini tadqiq qilish.

Vazifalar:

1. Madaniyatlararo kompetensiyaning kognitiv, affektiv va konativ komponentlarini aniqlash.
2. Ingliz tilidagi madaniy elementlarni integratsiyalash orqali MMKni rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish.
3. Web-quest va interaktiv metodlarning didaktik samaradorligini baholash.

Tadqiqot obyekti sifatida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilari olingan bo‘lib, tadqiqot predmetini MMKni shakllantirishdagi aksiologik yondashuv va didaktik strategiyalar tashkil etadi.

Madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishda til elementlarining roli alohida ahamiyatga ega hisoblanadi. Masalan, ingliz tilida muayyan ifodalar va frazeologizmlar mavjud bo‘lib, ular faqatgina o‘sha til madaniyatiga xosdir va ularni tushunish uchun kontekst talab etiladi. Agar talabalar ushbu elementlarning mazmunini to‘g‘ri anglasalar, bu ularga o‘zga madaniyat vakillari bilan yanada samaraliroq muloqot qilish imkoniyatini beradi. Shu sababli, til o‘qitish jarayonida lingvistik elementlarni madaniyat bilan bog‘lab o‘rgatish alohida e‘tiborga loyiq, deb ayta olamiz.

Adabiyotlar sharhi (literature review). Madaniyatlararo muloqotni tadqiq etuvchi olimlar (Furmanova, Ter-Minasova, Jalolov, Saydaliyev) uni “madaniyatlarning o‘zaro yaqinlashuvi va tushunish jarayoni” sifatida ta‘riflaydilar. Byram (1997) MMKni bilim, qobiliyat, fahmlash, madaniy tajriba va tanqidiy madaniy ong komponentlari orqali tavsiflaydi.

K.Kramsh va M.Bayram til va madaniyatni bir-biriga uzviy bog‘liq deb hisoblab, til elementlari yordamida talabalarda madaniyatlararo xabardorlikni rivojlantirishni tavsiya qiladilar. Web-quest va rolli

o‘yinlar MMKni amaliy shakllantirishning samarali vositalari sifatida ko‘rsatildi (Saydaliyev, 2018; Axmedova, 2020).

Metodologiya (methodology)

Tadqiqot usullari:

Kuzatish va interaktiv mashg‘ulotlar

Test va so‘rovnomalar

Web-quest asosidagi amaliy mashg‘ulotlar

Natijalar (results). Til o‘qitish jarayonida ingliz tilining madaniy elementlarini talabalarga o‘rgatish orqali ular nafaqat til o‘rganadi, balki o‘zga madaniyatlar haqida ham kengroq tushuncha hosil qiladi. Til o‘zi bilan birga o‘sha madaniyatning an‘analarini, qadriyatlarini va urf-odatlarini ham olib keladi hamda bu jarayonda talabalarning madaniyatlararo kompetensiyasini shakllantirish/rivojlantirish, ularga xalqaro muloqotda yanada muvaffaqiyat qozonish imkoniyatini beradi.

Madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishda til elementlarining roli alohida ahamiyatga ega hisoblanadi. Masalan, ingliz tilida muayyan ifodalar va frazeologizmlar mavjud bo‘lib, ular faqatgina o‘sha til madaniyatiga xosdir va ularni tushunish uchun kontekst talab etiladi. Agar talabalar ushbu elementlarning mazmunini to‘g‘ri anglasalar, bu ularga o‘zga madaniyat vakillari bilan yanada samaraliroq muloqot qilish imkoniyatini beradi. Shu sababli, til o‘qitish jarayonida lingvistik elementlarni madaniyat bilan bog‘lab o‘rgatish alohida e‘tiborga loyiq, deb ayta olamiz.

Madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirish nafaqat til o‘qitishda, balki talabalarning ijtimoiy hayotida ham katta ahamiyatga ega bo‘lib, ta‘lim jarayonida talabalarning ingliz tilidagi lingvistik ko‘nikmalarini oshirish bilan birga, ularga ushbu til orqali o‘sha madaniyatni anglashni o‘rgatish ularning dunyoqarashini kengaytiradi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, til elementlarini o‘rgatish faqat grammatik yoki leksik bilimlarni oshirish emas, balki boshqa madaniyatni ham o‘zlashtirishga yordam beruvchi jarayon sifatida qaraladi.

Demak, ingliz tilidagi madaniy elementlarni o‘qitishda talabalar madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirish orqali global maydonda faol va muvaffaqiyatli ishtirokchi bo‘la oladilar. Shu bilan birga, bu jarayon ularga o‘z madaniyatini o‘zga madaniyatlar bilan qiyoslab, o‘zaro anglashuvni chuqurlashtirish imkonini ham berar ekan. Madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish uchun til elementlarining qo‘llanilishi, talabalarga nafaqat til o‘rgatish, balki madaniy ongini ham shakllantirish imkonini beradi. Bu jarayonda asosiy vazifalardan biri talabalarga boshqa madaniyat vakillari bilan muloqotga tayyor shaxs sifatida shakllantirishdir.

Natijalar uch asosiy komponent bo‘yicha tahlil qilindi:

Komponent	Ko‘rsatkichlar	Qo‘llaniladigan metodlar	Natijalar
Kognitiv	Madaniy bilim, leksika	Ma‘ruza, matn tahlili, madaniy testlar	Talabalar 85% madaniy leksika va frazeologizmlarni tushundi
Affektiv	Bag‘rikenglik, madaniy hurmat	Rolli o‘yin, diskussiya	78% talabalar boshqa madaniyatga nisbatan ochiq fikrlik ko‘rsatdi
Konativ	Muloqot strategiyalari	Ssenariy yaratish, simulyatsiya	Talabalar 72% vaziyatga mos strategiyalarni qo‘llashni o‘rganishdi
Tanqidiy madaniy ong	Shaxsning madaniyatga munosabati	Esse, taqqoslama tahlil	Talabalarning 65% madaniy tafovutlarni tahlil qila oldi

Qo‘shimcha natija:

Web-quest texnologiyasi kognitiv va konativ komponentlarni 15–20% samaraliroq rivojlantirishga yordam berdi.

Madaniyatlararo kompetensiya ingliz tilidagi madaniy elementlarni o‘rgatish orqali sezilarli darajada oshdi.

Muhokama (discussion). Natijalarni boshqa ilmiy tadqiqotlar bilan solishtirish shuni ko‘rsatadiki, ular M. Bayram va M. Fleming (2015) tomonidan ilgari surilgan qarashlar bilan uyg‘unlik kasb etadi. Mazkur olimlar ta’kidlaganidek, madaniyat va tilni integratsiyalash asosida madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini shakllantirish samarali natija beradi. Tadqiqot jarayonida aynan shu yondashuvning samaradorligi yana bir bor tasdiqlandi. Xususan, kognitiv komponent doirasida talabalar ingliz tilidagi frazeologizmlar hamda madaniy kodlarni o‘zlashtirish orqali boshqa madaniyat vakillarining dunyoqarashi va kommunikativ xususiyatlarini chuqurroq anglash imkoniyatiga ega bo‘ldilar. Affektiv komponent esa rolli o‘yinlar, munozaralar va interaktiv muloqotlar orqali talabalarda bag‘rikenglik, empatiya hamda boshqa madaniyatlarga nisbatan hurmat tuyg‘ularini

kuchaytirishga xizmat qildi. Konativ komponent doirasida qo‘llangan ssenariylar va kommunikativ simulyatsiyalar talabalarning real hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish strategiyalarini shakllantirishga yordam berdi. Shu bilan birga, o‘quv jarayonida tanqidiy madaniy ong ham rivojlandi: talabalar turli madaniyatlar o‘rtasidagi farqlarni tahlil qilish, ularni to‘g‘ri talqin qilish hamda global kommunikativ muhitda samarali faoliyat yuritishga tayyorlanish imkoniyatiga ega bo‘ldilar.

Tadqiqot natijalari asosida bir qator amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Avvalo, ingliz tili ta‘limi jarayonida madaniy komponentlarni muntazam ravishda o‘quv materiallariga integratsiya qilish muhim hisoblanadi. Shuningdek, web-quest, rolli o‘yinlar va boshqa interaktiv metodlardan keng foydalanish talabalarning faolligini oshirib, ularning madaniyatlararo muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, talabalarda madaniyatlararo xabardorlikni shakllantirish uchun turli matnlar, kommunikativ vaziyatlar va madaniy misollarni tahlil qilish usullarini qo‘llash zarur. Nihoyat, baholash jarayonida faqat lingvistik bilimlarni emas, balki madaniy kompetensiyalarni ham integratsiyalash orqali talabalarning madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini yanada samarali rivojlantirish mumkin.

Xulosa (conclusion). Xulosa qilib aytganda, aksiologik yondashuv asosida madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini (MMK) rivojlantirish samarali pedagogik natijalarni ta‘minlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kognitiv, affektiv va konativ komponentlarning o‘zaro integratsiyasi talabalarning global madaniy muhitda samarali muloqot qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, ta‘lim jarayonida web-quest hamda boshqa interaktiv metodlardan foydalanish didaktik samaradorlikni kuchaytirib, talabalarning faolligini va mustaqil fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada, til elementlari orqali boshqa madaniyatlarni anglash, ularga nisbatan hurmat bilan munosabatda bo‘lish hamda madaniyatlararo hamkorlikni amalga oshirish ko‘nikmalari shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar (references)

- Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Multilingual Matters.
- Lewis, R. D. (2006). *When cultures collide*. Nicholas Brealey Publishing.
- Saydaliyev, S. S. (2018). *Interaktiv texnologiyalar yordamida madaniyatlararo kompetensiya*. T.: Fan.
- Jalolov, J. J. (2015). *Milliy ta‘lim tizimida madaniyatlararo yondashuv*. Toshkent.

- Ahmadjonovna, D. G. (2024). The importance and role of lexical competence in teaching foreign languages to students. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(5), 16-23.
- Barro, A. (2014). *Ethnographic approach to language teaching*. Cambridge University Press.
- Bennett, M. (1993). *Towards ethnorelativism*. Intercultural Press.
- Gudykunst, W., & Kim, Y. (2003). *Communicating with strangers*. McGraw-Hill.
- Dehkhonova, G. A. (2024). THE CLASSIFICATION OF LEXICAL UNITS WITH FINANCIAL POSITION ACCORDING TO SCIENTISTS VIEW. *Academic research in educational sciences*, 5(CSPU Conference 1), 542-549.
- DADABAYEV, Z. (2024). TALABALARGA INGLIZ TILIDA SOHAGA OID MATNLARNI O‘QISHGA O‘RGATISHNING NAZARIY ASOSLARI. «ACTA NUUZ», 1(1.9), 73-75.
- Kramsh, C. (1998). *Language and culture*. Oxford University Press.
- Parmonova, N. (2017). *Intercultural communication skills development*. Moscow: Academic.
- Nosirova, S. Y., & Umarjonova, S. (2025, December). THE ROLE OF COMICS IN TEACHING ENGLISH TO YOUNG LEARNERS. In *International Conference Platform* (No. 6, pp. 171-172).
- Avezova, D., Sobirova, F., Sotiboldiyev, A., Muminjonova, S., Tursunboyeva, M., Sobirova, R., ... & Kibriyev, B. (2026). Exploring Genetic and Epigenetic Influences on Language Acquisition and Cognitive Development. *Genetics and Molecular Research*, 25(1).

THE EFFECT OF BLOGGING ON WRITING DEVELOPMENT IN B2 ENGLISH LEARNERS

Sotiboldiyev Abdulaziz Akmaljon o‘g‘li

Namangan State Pedagogical Institut

Faculty of Social Science Department of Foreign Languages

Abstract: In recent years, the teaching and learning of foreign languages have undergone significant development and transformation due to advances in educational technology and modern pedagogical approaches. English, in particular, has become a global language, essential across various professional, academic, and social contexts. One of the primary challenges for English learners is developing writing skills effectively, as many students struggle to organize ideas, use appropriate vocabulary, and apply grammar accurately in their compositions. This